महाराष्ट्र शासन

नागरिकांची सनद

अल्पबचत संचालनालय
वित्त विभाग
मंत्रालय, मुंबई

किंमत रु.५/- फक्त

अल्पबचत संचालनालय

सन १९५५-५६ या वर्षापासून राज्यामध्ये अल्पबचत योजनामध्ये होणाऱ्या नक्त गुंतवणूकीचा काही भाग केंद्र शासनाने राज्यांना कर्ज सहाय्य म्हणून देण्याची योजना सुरु केल्याने तसेच नियोजन आयोगाने शिफारस केल्यामुळे मुंबई राज्याने दिनांक ३जानेवारी,१९५७ रोजी अल्पबचत संचालनालयाची स्थापना केली.

१ **<u>अल्पबचत संचालनालयाची मुख्य कार्ये</u>**

जनतेत काटकसर व बचतीची सवय वाढविणे तसेच वाचविलेली रक्कम योग्य प्रकारे गुंतविण्यासाठी त्यांना मार्गदर्शन करणे. अल्पबचत नक्त गुंतवणूकीपोटी प्राप्त होणाऱ्या कर्ज सहाय्याची रक्कम राज्य शासनास मिळत असल्याने व त्यामुळे राज्याच्या महसूलात वाढ होत असल्याने या योजनेतील ठेवीमध्ये जास्तीत जास्त गुंतवणूक मिळविण्यासाठी राज्य शासनाकडून प्रयत्न केले जात होते.

२ **<u>अल्पबचत संचालनालयाची जबाबदारी</u>**

अल्पबचत योजनांची प्रसिध्दी विविध माध्यमातून राज्य स्तरावरुन तर जिल्हा पातळीवर जिल्हाधिकारी यांच्यामार्गदर्शना खाली उप/सहायक संचालक अल्पबचत यांच्याकडून केली जात होती.

तथापी अल्पबचत संचालनालयाने नवीन एजंन्सी देणे तसेच अल्पबचत एजंटांना उत्तेजनार्थ अनुदान देणे दिनांक १/१२/२००५ पासून बंद केले आहे. त्याचबरोबर अल्पबचत योजनांची प्रसिध्दी व गुंतवणूकीचा इष्टांक जिल्हा कार्यालयांना देणे ही बंद करण्यांत आले आहे.

३ **अल्पबचत संचालनालयाकडे सध्या फक्त खालील तीन एजंन्सी नूतणीकरणाचे काम करण्यांत येत आहे.**

१) अल्पबचत अधिकृत एजंन्सी
२) महिला प्रधान क्षेत्रिय बचत योजना एजंन्सी
३) सार्वजनिक भविष्य निर्वाह निधी योजना एजंन्सी

नूतणीकरणासाठीचा पुढील कागदपत्रासह परिपूर्ण अर्ज अभिकर्त्यांनी सादर केल्यानंतर मुंबईत एक आठवडयात मुंबई व्यतिरिक्त जिल्हयात १५ दिवसात त्यांच्या एजंन्सीची नूतणीकरण करुन देण्यांत येते.त्याचा तपशिल पुढीलप्रमाणे आहे.-

<u>एजंन्सीचे नूतणीकरणासाठी आवश्यक कागदपत्रे</u>

<u>(१)अल्पबचत अधिकृत एजंन्सी</u> नूतनीकरणासाठी लागणारे आवश्यक कागदपत्र	**<u>(२)महिला प्रधान क्षेत्रिय बचत योजना</u>** नूतनीकरणासाठी लागणारेआवश्यक कागदपत्र	**<u>(३)पी.पी.एफ. एजंन्सी</u>** नूतनीकरणासाठी लागणारेआवश्यक कागदपत्र

१)रु.२००० चे राष्ट्रीय बचत पत्र २)जामिनदार- २ ३)करारनामा ४)३ वर्षात रु.१५ लाखाची गुंतवणूक होणे आवश्यक आहे.	१)रु.१००० चे राष्ट्रीय बचत पत्र २)जामिनदार- २ ३)करारनामा ४)कमीत कमी रु.१०,०००/- ची गुंतवणूक प्रतिमहा असणे आवश्यक	१)रु.२००० चे राष्ट्रीय बचत पत्र २)करारनामा ३)३ वर्षात कमीत कमी ३० नवीन पी.पी.एफ.ची खाती उघडणे आवश्यक

४ वरीलप्रमाणे कागदपत्र सादर केल्यानंतर एजन्सीचे नूतणीकरण खालीलप्रमाणे करण्यात येते.

मुंबई व्यतिरिक्त

अ.क्र	सेवांचा तपशील	सेवा पुरविणारे अधिकारी/कर्मचारी यांचे नांव व हुद्दा	सेवा पुरविण्याची विहित मुदत	सेवा मुदतीत न पुरविल्यास तक्रार करावयाच्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांचे नाव व हुद्दा
१	२	३	४	५
१	अल्पबचत अधिकृत एजंन्सी/महिला प्रधान योजना ऐजंन्सी/पी.पी.एफ एजंन्सीचे नुतनीकरण	जिल्हयातील सहायक संचालक अल्पबचत	नूतणीकरणाचे अर्ज विहित नमून्यात परिपूर्ण सादर केल्यास १५ दिवसाचे आत	संबंधित जिल्हयाचे जिल्हाधिकारी

५.

मुंबईत

अ .क्र	सेवांचा तपशील	सेवा पुरविणारे अधिकारी/कर्मचारी यांचे नांव व हुद्दा	सेवा पुरविण्याची विहित मुदत	सेवा मुदतीत न पुरविल्यास तक्रार करावयाच्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांचे नाव व हुद्दा
१	२	३	४	५
१	अल्पबचत अधिकृत एजंन्सी(एस.ए.एस.)चे नूतणीकरण	सहायक संचालक अल्पबचत अभिकरण ,मुंबई	नूतणीकरणाचे अर्ज विहित नमून्यात परिपूर्ण सादर केल्यास ८ दिवसाचे आत	आयुक्त अल्पबचत व राज्य लॉटरी, मुंबई

२	महिला प्रधान योजना एजंन्सी /पी.पी.एफ एजंन्सीचे नुतनीकरण	उप संचालक अल्पबचत बृहन्मुंबई.	नूतणीकरणाचे अर्ज विहित नमून्यात परिपूर्ण सादर केल्यास ८ दिवसाचे आत	आयुक्त अल्पबचत व राज्य लॉटरी, मुंबई

६. **अल्पबचत संचालनालयामार्फत राबविण्यांत येणाऱ्या योजना**

केंद्र शासनामार्फत अल्पबचत अंतर्गत सध्या ८ योजना कार्यरत आहेत. या योजनां केंद्र शासनाकडून तयार करण्यात येतात व त्यामध्ये बदल सुध्दा केंद्र शासनामार्फत करण्यात येते.योजनेचा वार्षिक व्याज दर, व्याज केंव्हा मिळते, मुदती अंती मिळणारी रक्कम व गुंतवणूकीची मर्यादा या बाबतची माहिती खालीलप्रमाणे आहे :-

अ.क्र.	**योजनेचे नांव**	**वार्षिक व्याजाचा दर (टक्के)**	**व्याज केंव्हां मिळते**	**मुदतीअंती मिळणारी रक्कम**	**गुंतवणूकीची मर्यादा (रुपये)**
१	५ वर्षांची राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे	८. ४०	दर ६ महिन्यांने ८.४०% व्याजाची आकारणी करुन चक्रवाढ व्याजाने मुदतीअंती	रु.१०० चे रु.१५०.९०	मर्यादा नाही.
2	१० वर्षांची राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे	८.७०		रु.१०० चे रु.२३४.३५	मर्यादा नाही.
३	१५ वर्षांची सार्वजनिक भविष्य निर्वाह निधी खाते	८. ६०	मुदतीअंती (दरवर्षी चक्रवाढ व्याजाने आकारणे)		कमीत कमी रु.५०० व जास्तीत जास्त रु.१००,००० एका वर्षात
४	पोस्ट ऑफिस बचत बँक खाते	४.००	दरवर्षी		कमीत कमी रु.५० व जास्तीत जास्त रु.१ लाख वैयक्तीक (रु.२ लाख संयुक्त खाते)

५	५ वर्षाच्या पुनरावर्ती ठेव योजना	८.००	मुदतीअंती	दरमहा रु.१० गुंतविल्यास मुदतीअंती रु.७३८.६२ होतात.	कमीत कमी रुपये १० व कमाल मर्यादा नाही.
६	१ वर्षाच्या समयबध्द ठेवीचे खाते २ वर्षाच्या समयबध्द ठेवीचे खाते ३ वर्षाच्या समयबध्द ठेवीचे खाते ५ वर्षाच्या समयबध्द ठेवीचे खाते	७.७० ७.८० ८.०० ८.३०	दर तीन महिन्याने व्याजाचा हिशोब केला जातो व व्याज दरवर्षी दिले जाते.		किमान रुपये २०० च्या पटीत गुंतवणूकीवर मर्यादा नाही.
७	पोस्ट ऑफिस मासिक प्राप्ती योजना	८ .२०	महिन्याला व्याज दिले जाते.	रु.१५०० गुंतविल्यास दरमहा रु.१०.२५ मिळतील	किमान रु.१५०० व त्यापटीत रु.४.५० लाख वैयक्तिक (९ लाख संयुक्त खाते)
८	वरिष्ठ नागरीक बचत योजना	९. ००	दर तीन महिन्याने व्याज दिले जाते.	--	किमान रु.१००० व त्या पटीत जास्तीत जास्त रु.१५ लाख १)५५ वर्षावरील व्ही.आर.एस.धारक निवृत्त व्यक्ती व सेवानिवृत्त व्यक्ती २)६० वर्षांवरील वरिष्ठ नागरीक गुंतवणूक करु शकतात. ३) संरक्षण सेवेतील नियमित सेवानिवृत्त व्यक्ती

वरील सर्व योजना पोस्ट ऑफिस आणि राष्ट्रीयकृत बँकामार्फत राबविण्यात येत असल्याने याबाबत काही तक्रार असल्यास संबंधित पोस्ट ऑफिस /बँकेचे वरिष्ठ अधिकाऱ्यांशी संपर्क साधावा.

७. अल्पबचत संचालनालयाच्या नियंत्रणाखालील विभागीय कार्यालये

अ. क्र.	कार्यालयाचे नांव	पत्ता	दूरध्वनी क्रमांक
१	सहायक संचालक अल्पबचत, ठाणे	जिल्हाधिकारी कार्यालय ठाणे	०२२-२५३४१६८८
२	सहायक संचालक अल्पबचत, पुणे	जिल्हाधिकारी कार्यालय ,पुणे	०२०-२६१३७९१०
३	सहायक संचालक अल्पबचत, नाशिक	जिल्हाधिकारी कार्यालय ,नाशिक	०२५३-२३१०६००
४	सहायक संचालक अल्पबचत, औरंगाबाद	जिल्हाधिकारी कार्यालय,औरंगाबाद	०२४०-२३४५७२०
५	सहायक संचालक अल्पबचत, नागपूर	जिल्हाधिकारी कार्यालय ,नागपूर	०७१२-२५६२९०७
६	सहायक संचालक अल्पबचत, अमरावती	जिल्हाधिकारी कार्यालय ,अमरावती	०७२१-२५५२३९५

८ अल्पबचत संचालनालय मुख्यालय मुंबईतील कक्ष व हाताळण्यांत येणारे विषय

१) <u>अल्पबचत प्रशासन शाखा-</u> नवीन प्रशासकीय भवन ८ वा मजला दूरध्वनी क्र.०२२-२२०२०२९०

संचालनालयातील अधिकारी कर्मचारी यांच्या सर्व प्रशासकीय बाबी
वरील विषयाबाबत विधानमंडळ न्यायालयीन प्रकरणे ,माहितीचा अधिकार व
लोकाआयुक्त कार्यालयाशी संबंधीत कामकाज

२) <u>अर्थ शाखा</u> - उपसंचालक अल्पबचत कार्यालय दुसरा मजला ,चेंबूर, दूरध्वनी क्र.०२२-२५२७४१८३

संचालनालयातील अर्थसंकल्प विषयक सर्व बाबी ,
अर्थसंकल्प ताळमेळ महालेखापाल कार्यालयातील संबंधीत कामकाज,
लेखा परीक्षा परिच्छेद व विनियोजन लेखे विषयक कामकाज तसेच मंजूर करण्यांत आलेल्या अनुदानावर व खर्चावर नियंत्रण ठेवणे .

वरील विषयाच्या अनुषंगाने विधानमंडळ,न्यायालयीन प्रकरणे,माहितीचा अधिकार महालेखापाल लोकाआयुक्त इ. कार्यालयाशी कामकाज

३) बृहन्मुंबई आस्थापना- उपसंचालक अल्पबचत यांचे कार्यालय,दुसरा मजला चेंबूर दूरध्वनी क्र.०२२-२५२७४१८३

बृहन्मुंबईतील अधिकारी/कर्मचारी यांचे निवृत्ती वेतन विषयक प्रकरणे,
कार्यालयीन सामुग्री पुरवठा व देखभाल
बृहन्मुंबईतील वाहनचालक व शिपाई यांचे आस्थापना विषयक प्रकरणे
वरील विषयाबाबत विधानमंडळ न्यायालयीन प्रकरणे ,माहितीचा अधिकार व लोकाआयुक्त कार्यालयाशी संबंधीत कामकाज

४) अल्पबचत विकास शाखा - उपसंचालक अल्पबचत यांचे कार्यालय,दुसरा मजला चेंबूर दूरध्वनी क्र.०२२-२५२७४१८३

अल्पबचत योजनांच्या अनुषंगाने सर्व कामकाज
वरील विषयाबाबत विधानमंडळ न्यायालयीन प्रकरणे ,माहितीचा अधिकार व लोकाआयुक्त कार्यालयाशी संबंधीत कामकाज

५)रोखशाखा -उपसंचालक अल्पबचत यांचे कार्यालय,दुसरा मजला चेंबूर दूरध्वनी क्र.०२२-२५२७४१८३

आहरण व संवितरण अधिकारी अल्यामुळे रोख रक्कमांवर नियंत्रण ठेवणे
खर्चाच्या नोंदवहया अद्ययावरत ठेवणे
रोकडवही व रोख रक्कमांची तपासणी करणे
रोख शाखेचे सर्व कामकाज हाताळणे
वरील विषयाबाबत विधानमंडळ न्यायालयीन प्रकरणे ,माहितीचा अधिकार व लोकाआयुक्त कार्यालयाशी संबंधीत कामकाज

६) <u>नोंदणी शाखा-</u> ०२२- २२०२०२९० अल्पबचत संचालनालय नवीन प्रशासकीय भवन, अल्पबचत संचालनालयात प्राप्त होणारे टपाल संबंधित कार्यालयांना देणे व कार्यासनाकडून निर्ममित करण्यासाठी प्राप्त होणारे टपाल निर्गमित करणे.

७) <u>अभिकरण शाखा</u> -उपसंचालक अल्पबचत यांचे कार्यालय,तळमजला मजला चेंबूर दूरध्वनी क्र.०२२-२५२२५५०७

बृहन्मुंबईतील अल्पबचत योजनांबाबतचे कामकाज व एजंन्सीचे नूतणीकरण

९ संचालनालयातील श्रेणीनिहाय कार्यरत अधिकाऱ्यांची रचना व त्यांच्याकडे सोपविण्यात आलेली कार्यासने -

आयुक्त,अल्पबचत दूरध्वनी क्र.०२२-२२०४८०२९ नविन प्रशासन भवन ८ वा मजला,मुंबई	**सह संचालक अल्पबचत व अवर सचिव (वित्त विभाग) दूरध्वनी क्र.०२२-२५२७३१८९**	**उपसंचालक,अल्पबचत दूरध्वनी क्र.०२२-२५२७३१८५**	**कक्ष अधिकारी, प्रशासन दूरध्वनी क्र.०२२-२२०२ ०२९०**
प्रशासन,अर्थ,विकास, बृहन्मुंबई आस्थापना/ अभिकरण व रोखशाखा	सहायक संचालक, बृहन्मुंबई आस्था दूरध्वनी क्र.०२२-२५२७४१८३	उपसंचालक अल्पबचत विकास दूरध्वनी क्र.०२२-२५२७४१८३	
	लेखाधिकारी,रोखशाखा दूरध्वनी क्र.०२२-२५२७४१८३	उपसंचालक अल्पबचत बृहन्मुंबई आस्था., अभिकरण दूरध्वनी क्र.०२२-२५२२५५०७	
	कक्ष अधिकारी (अर्थ) दूरध्वनी क्र.०२२-२५२७४१८३	सहायक संचालक,विकास दूरध्वनी क्र.०२२-२५२७४१८३	
		सहायक संचालक, अभिकरण दूरध्वनी क्र.०२२-२५२२५५०७	

****